

Loenen, 15 september 2017

Betreft: Vliegroutes Lelystad airport per 2019

Geacht kamerlid,

Op 20 september a.s. vindt het debat plaats over het vliegverkeer van en naar vliegveld Lelystad, dat op 1 april 2019 haar deuren zal openen voor passagiersvluchten. Er is al veel over gezegd wat u natuurlijk allemaal al bekend is: de vliegtuigen zullen te laag vliegen, over kwetsbare gebieden als de Veluwe en De Weerribben/de Wieden gaan, er zal teveel herrie zijn voor de omwonenden, waarvan velen juist daar zijn gaan wonen om rust te hebben, er kan niet meer parachute gesprongen worden boven vliegveld Teuge, de milieuverontreiniging met (ultra)fijnstof zal toenemen, enz.

Er zijn echter een paar aspecten, zowel van voor mij persoonlijke als meer algemene aard, waarover ik niets gehoord heb, die ik u toch dringend ter overweging mee wil geven.

### **Hyperacusis**

Ik en naar schatting 3% van de bevolking lijdt aan hyperacusis, extreme gevoeligheid voor geluid. Dit aantal is vergelijkbaar met het inwoneraantal van Utrecht. Wat het lijden aan deze aandoening voor de kwaliteit van mijn leven betekent, is voor mensen met een normaal gehoor nauwelijks voor te stellen. U kunt het nalezen op de website van [Mens en Gezondheid](#). Het lijkt ongelooflijk, wat daar beschreven wordt, maar het is echt waar. Ik ben in november 2016 vanuit Deventer naar Loenen (gld) verhuisd o.a. om rust aan mijn oren te krijgen. Dat is gelukt en mijn gehoor vaart daar zeer wel bij.

Toch: als op dit moment de vliegtuigen naar Schiphol door omstandigheden lager vliegen dan normaal, bijvoorbeeld op 4000 meter, dan knarsen mijn tanden. Wanneer er dan vanaf 2019 meerdere keren per uur relatief laag over mijn huis gevlogen wordt, dan verdwijnt niet alleen de kwaliteit van leven die ik met de verhuizing gewonnen heb. Dan is mijn leven voorbij. Ik zal niet meer buiten kunnen zijn en ook binnenshuis zal het geluid onverdraaglijk worden. Nog een keer verhuizen is geen optie, want waar kan ik terecht? Ik heb geen sociale of economische binding met de provincies waar het (nu nog) relatief rustig is. Overigens, ik ben niet de enige. Minstens 3% van de mensen die voor de rust van de Veluwe gekozen hebben, heeft hyperacusis.

Er zal tussen 07.00 en 23.00 uur gevlogen mogen worden. Dat betekent dat het maar zeven uur lang stil zal zijn. In de politieverordeningen m.b.t. geluidsoverlast tussen burens, staat dat het door de week tussen 22.00 en 07.00 uur stil moet zijn. Reden: mensen hebben rust nodig.

### **Dierenwelzijn**

Het wordt steeds duidelijker dat niet alleen mensen last hebben van geluidsoverlast. Dieren hebben zelfs een veel beter gehoor dan mensen en horen geluiden die voor ons onhoorbaar zijn.

Geluidsoverlast, waar je toch echt over kan spreken als vliegtuigen op 1800 meter overvliegen, zal dieren dan ook ernstig belemmeren en schade toebrengen. Voor meer informatie hierover is een prachtige documentaire over geluidsoverlast in de zeeën en oceanen: Sonic Sea. Zeer de moeite waard om te bekijken

### **Hebben we eigenlijk wel ruimte voor al die vliegvelden?**

Een zeer belangrijke vraag, want we zijn een klein en dichtbevolkt land. Dat staat nu al op gespannen voet met het behoud van natuur. Zowel privé-, werk- en vrachtverkeer, treinverkeer en scheepvaart zijn de afgelopen jaren alleen maar intensiever geworden. Laatst zat ik op het terras in Assel, op de Veluwe. Dat bevindt zich aan een spoorlijn. Een paar jaar terug kwamen daar vier treinen per uur langs. Nu gingen om de paar minuten de spoorbomen dicht voor passagiers- en goederentreinen, alsmede losse locomotieven die met denderend kabaal langs raasden. Het was weinig ontspannen genieten van een kop koffie of ijsje, midden in de natuur op de Veluwe. Zouden we niet moeten besluiten dat de groei van de luchtvaart simpelweg een te zware wissel trekt op mens zowel als natuur en dit aspect van het economische leven aan grotere landen in onze nabije omgeving overlaten?

### **De zorgplicht van de overheid.**

Wat houdt die in? Nog zo'n belangrijke vraag. We hebben Natura 2000 gebieden ingesteld, ter bescherming van kwetsbare gebieden en biodiversiteit. We hebben het Parijs Klimaatakkoord ondertekend, toezeggend dat we de CO<sub>2</sub>-uitstoot drastisch zullen verlagen. Maar wat doen we? Toegespitst op de luchtvaart: Schiphol wil 50% meer passagiers gaan verwerken in de loop der jaren; Lelystad moet tot 45.000 vluchten gaan accommoderen; de sportvliegtuigen, die voorheen daar vandaan vertrokken, zullen moeten uitwijken naar andere vliegvelden, zoals Teuge (waardoor de bewoners daar nog meer vliegtuigoverlast krijgen); bovendien wil Teuge zelf ook uitbreiden om rendabel te worden of blijven. En dat wordt allemaal mogelijk gemaakt door [de subsidiëring van de luchtvaart](#).

Dit betekent alleen maar meer, meer en nog eens meer van hetzelfde: geluidsoverlast en milieuverontreiniging. Kortom, de groei-economie, want daar gaat het hier over, brengt alsmaar meer schade toe aan mens en natuur.

### **Gerechtelijke uitspraken m.b.t. de zorgplicht van de overheid**

Er liggen twee gerechtelijke uitspraken, die de overheid sommen meer te doen om uitstoot terug te dringen van CO<sub>2</sub> ([Urgenda, 2015](#)) en luchtverontreiniging met (ultra)fijnstof en stikstofdioxide ([Millieudefensie, 2017](#)). Tegen de eerste uitspraak is de overheid in beroep gegaan, terwijl ze ook heeft gezegd het vonnis uit te zullen voeren. Over de tweede zegt de staatssecretaris van Milieu – dezelfde die de beslissing neemt over vliegveld Lelystad! – toe dat ze na zal gaan waar de knelpunten liggen en hoe die aangepakt kunnen worden. Een belangrijke vraag in dit kader: betreft ze ook de opening van vliegveld Lelystad daarbij, want – saillant detail – de rechter verbood nieuwe overheidsmaatregelen die ertoe leiden dat de uitstoot boven de Europese normen uitkomt! Met andere woorden: wat betekent dit voor de uitbreidingsplannen van al die verschillende vliegvelden in ons land, voor zowel passagiers-, vracht- als sportvliegtuigen?

### ***De Ombrenger***

In 1971 heeft Marten Toonder het Bommel-verhaal *De Ombrenger* geschreven. Het verhaal begint ermee dat heer Bommel, op zoek naar een groot project, een flauwte krijgt omdat hij zich in een *Om*-loze omgeving bevindt. Professor Sickbock, die in een verlaten bunker onder de grond woont, hoort de dreun van de vallende heer en snelt naar buiten. Hij helpt heer Bommel overeind, neemt hem mee het trapje af, de bunker in. Hij legt heer Bommel uit dat hij erin geslaagd is om *Om*, een schone en goedkope vorm van energie aan de atmosfeer te onttrekken. Het grote nadeel is dat *Om* onmisbaar is voor het leven op aarde, vandaar heer Bommel's flauwte. De oplossing om deze goedkope en niet vervuilende stof toch in groten getale aan de atmosfeer te kunnen onttrekken, is even dwaas als schrijnend en ongezond. De psycholoog doctorandus Zielknijper zegt toe om mensen die klagen over het gebrek aan *Om* psychologisch te begeleiden opdat zij leren om in een *Om*-arme omgeving te leven. En vervang nu het woord *Om* eens door *Stilte*.

Het is bekend dat 50% van de Nederlandse bevolking een chronische aandoening heeft. Het merendeel van deze mensen is boven de 65, zeker, maar het percentage van mensen tot 40 jaar met een chronische aandoening is 30%! Dat is schrikbarend hoog, omdat het hier vooral om welvaartsaandoeningen gaat, zoals chronische longaandoeningen en hart- en vaatziekten, die o.a. veroorzaakt worden door geluidsoverlast en fijn- en ultrafijnstof.

Geluidsoverlast betekent dat mensen eigenlijk altijd onder spanning staan, niet eens omdat zij iets doen of laten, maar omdat de omgeving ongezond is. Een zeer ongewenste situatie omdat dat de kans op hufteerigheid en agressie enorm doet toenemen. Dus gaat een deel van de mensen in therapie, om met hun spanning om te leren gaan. Marten Toonder was een visionair: de parallel met het verhaal *De Ombrenger* is compleet. De realiteit heeft de fantasie in rap tempo ingehaald. Het verhaal wijkt echter in één deel af van de werkelijkheid: de hulpverlening is voor een groot deel wegbezuinigd.

**Centrale vraag:** willen we dit werkelijk laten gebeuren? Want als het vliegverkeer en de economie zo blijven groeien, dan zal het in de toekomst alleen maar erger worden. Overigens, ook als die groei-economie in een groene jas gestoken wordt. Want die is op termijn natuurlijk net zo schadelijk, simpelweg omdat onze eindige planeet geen oneindige groei kan onderhouden. Kortom, wat houdt de zorgplicht van de overheid nu eigenlijk in?

Met vriendelijke groet,

Elizabeth Mees ten Oever  
Derk Mulderweg 5  
7371 AX Loenen  
055 301 42 01  
[e.meestenoever@concepts.nl](mailto:e.meestenoever@concepts.nl)